

แมลงปอ.....นักล่าจากบรรพกาล

อุทัยวรรณ สวนจันทร์

นักวิชาการเกษตร

ในโลกของแมลง แมลงปอจัดเป็นนักล่าตัวฉกาจ หรือเรียกอีกชื่อว่า “แมลงตัวทำ” (predator) ที่กินแมลงที่อ่อนแอกว่าทุกชนิด ตั้งแต่ระยะตัวอ่อน (ตัวโม่ง) ซึ่งอาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำจืดที่สะอาด และจะกินตัวอ่อนของแมลงน้ำ และลูกอ๊อด และปลาขนาดเล็กเป็นอาหาร และบางครั้งก็กินพวกเดียวกันเอง ส่วนระยะตัวเต็มวัยจะกิน เพลี้ยอ่อน เพลี้ยจักจั่น แมลงเม่า แมลงหวี่ขาวซึ่งเป็นแมลงพาหะนำโรควيروسัสฟิช และตัวหนอนของผีเสื้อต่างๆ เช่น ผีเสื้อหนอนกอ ผีเสื้อหนอนกระทู้ รวมทั้งช่วยกำจัดแมลงที่ชอบสร้างความรำคาญหรือนำโรคมารบกวนและสัตว์เลี้ยง เช่น ยุง ริ้น แมลงหวี่ แมลงวัน แมลงเม่า จึงสามารถกล่าวได้ว่า “แมลงปอเป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมแมลงศัตรูพืช โดยวิธีธรรมชาติหรือชีววิธี”

ฟอสซิลของแมลงปอเก่าแก่ที่สุดพบและมีการศึกษาบ่งชี้ว่า บรรพบุรุษแมลงปอเกิดในยุค Carboniferous หรือประมาณ 300 ล้านปีก่อน ซึ่งเป็นยุคก่อนหน้าไดโนเสาร์และผีเสื้อ มีประวัติศาสตร์อันยาวนานควบคู่มากับ บรรพบุรุษของแมลงสาบ และแทบจะไม่มี การเปลี่ยนแปลงรูปร่างเลยจนถึงปัจจุบัน นอกจากขนาดลำตัวที่เล็กลงจากแมลงปอในยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึง 4 เท่า นักกีฏวิทยาศึกษา พบว่า บนโลกนี้มีแมลงปออยู่มากกว่า 5,000 ชนิด (species) โดยสามารถแบ่งแมลงปอเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ แมลงปอบ้านและแมลงปอเข็ม แมลงปอบ้านจะมีลักษณะตัวใหญ่ สีเข็ม หัวโต ตากว้างแต่ไม่โปน ปีกคู่หลังใหญ่กว่าปีกคู่หน้า เวลาเกาะจะกางปีกในแนวราบ ส่วนแมลงปอเข็มจะมีตัวเล็ก ตาโปน ปีกคู่หลังมีขนาดเท่ากับปีกคู่หน้า เวลาเกาะจะหุบปีก

ที่มา : <http://siamensis.org/node/8135>

ภาพที่ 1 แมลงปอบ้าน

ที่มา : http://xn--r3cqbqas1dmh.blogspot.com/2014/03/blog-post_10.html

ภาพที่ 2 แมลงปอเข็ม

แมลงปอมีการเจริญเติบโตแบบไม่สมบูรณ์ คือมี 3 ระยะ คือ ไข่ ตัวอ่อน และตัวเต็มวัย ไม่มีระยะดักแด้ ในระยะตัวอ่อนจะมีการลอกคราบหลายครั้งเพื่อเพิ่มขนาด การลอกคราบของตัวอ่อนแมลงปอแต่ละชนิดจะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ และอาหารในตอนนั้น แต่โดยทั่วไปจะมีการลอกคราบประมาณ 10 – 15 ครั้ง การวางไข่ของแมลงปอจะแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของแมลงปอ บางชนิดจะวางไข่พร้อมกับการผสมพันธุ์ วางไข่ไว้บนผิวน้ำ ในซอกหินหรือมอส ตามเปลือกไม้ริมน้ำ หรืออาจต้องดำน้ำลงไปจัดวางไข่ให้เรียบร้อย ขณะที่อาศัยอยู่ในน้ำจะจับสัตว์น้ำเล็ก ๆ กินเป็นอาหาร โดยจะอยู่ในน้ำราว 1 ปี จึงคลานขึ้นมาบนบก แล้วลอกคราบออกกลายเป็นตัวเต็มวัยออกบินหากินและผสมพันธุ์ต่อไป สามารถพบได้ในหลายพื้นที่ในเขตร้อนและเขตอบอุ่นทั่วโลก แต่จะพบมากบริเวณที่มีแหล่งน้ำจืด ไม่มีการปนเปื้อน และมีค่าออกซิเจนในน้ำ ค่อนข้างสูง

ที่มา : <http://mrda13sciencezone.blogspot.com/2014/09/life-cycle-of-dragonfly.html>

ภาพที่ 3 วงจรชีวิตของแมลงปอ

แมลงปอนอกจากจะมีประโยชน์ทางการเกษตรแล้ว แมลงปอยังใช้เป็นตัวชี้วัดทางชีวภาพน้ำ ในแหล่งน้ำที่สะอาดและมีการปนเปื้อนต่ำจะสามารถพบเจอแมลงปอได้ การอนุรักษ์แมลงปอให้คงอยู่กับธรรมชาติไปนานๆ คือ การลดการใช้สารฆ่าแมลง การอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติ

บรรณานุกรม

กิตติยาภรณ์ บัวเพชร. 2545. วัฏจักรชีวิตและการใช้ทรัพยากรร่วมของตัวอ่อนแมลงปอในบริเวณทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. วาริชศาสตร์คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

กุลธิดา แก่นแก้ว. 2555. แมลงปอจากห้วยหนองหิ้ง อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยาสำหรับครู คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.

กรมปศุสัตว์. มปป. แมลงปอ (Dragonfly)., แหล่งข้อมูล : <http://pasusat.com>., 13 กรกฎาคม 2559

พิสุทธิ์ เอกอำนวยการ. 2552. แมลงปอ โลกของแมลงปอ (ครั้งที่ 1). บริษัทต้นอ่อนแอมมี กรุงเทพฯ

วิลาส รัตนานุกูล. 2550. แมลงปอ... เพชรฆาตปีกสีรุ้ง นักฆ่าแห่งเวหา. สาขาชีววิทยา สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติระบบนิเวศเกษตร. มปป. แมลงปอตัวน้อย... บ่งบอกคุณภาพน้ำและอากาศ. แหล่งข้อมูล: <http://www.naeccentre.com/article/dragonfly.php>.,13 กรกฎาคม 2559